

Sten Schaumburg-Müller (red.)
Jens Vedsted-Hansen (red.)
Karin Buhmann
Jørgen Dalberg-Larsen
Thomas Obel Hansen
Eva Naur Jensen
Astrid Kjeldgaard-Pedersen
Ole Bruun Nielsen
Karin Hilmer Pedersen
Lars Johannsen
Bjarke Viskum

Ret, individ og kollektiv

Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Ret, Individ og Kollektiv

Denne å[* er omfattet af lov om ophavsret.

Uanset evt. aftale med Copy-Dan er det ikke tilladt at kopiere eller indscanne siden til undervisningsbrug eller erhvervmæssig brug.

Bogen er udgivet af Djøf Forlag (www.djoef-forlag.dk)

Ret, Individ og Kollektiv

Sten Schaumburg-Müller (red.)

Jens Vedsted-Hansen (red.)

Karin Buhmann

Jørgen Dalberg-Larsen

Thomas Obel Hansen

Eva Naur Jensen

Astrid Kjeldgaard-Pedersen

Ole Bruun Nielsen

Karin Hilmer Pedersen og Lars Johannsen

Bjarke Viskum

Jurist- og Økonomforbundets Forlag

2011

Denne å[* er omfattet af lov om ophavsret.

Uanset evt. aftale med Copy-Dan er det ikke tilladt at kopiere eller indscanne siden til undervisningsbrug eller erhvervsmæssig brug.

Bogen er udgivet af Djøf Forlag (www.djoef-forlag.dk)

Sten Schaumburg-Müller & Jens Vedsted-Hansen (red.)
Ret, individ og kollektiv

1. udgave, 1. oplag

© 2011 by Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, elektronisk, fotografisk eller anden gengivelse af
eller kopiering fra denne bog eller dele heraf
er ifølge gældende dansk lov om ophavsret ikke tilladt
uden forlagets skriftlige samtykke eller aftale med Copy-Dan.

Omslag: Bo Helsted
Tryk: Toptryk Grafisk, Gråsten

Printed in Denmark 2011
ISBN 978-87-574-2457-7

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
Lyngbyvej 17
Postboks 2702
2100 København Ø

Telefon: 39 13 55 00
Telefax: 39 13 55 55
e-mail: forlag@djoef.dk
www.djoef-forlag.dk

Denne å[* er omfattet af lov om ophavsret.

Uanset evt. aftale med Copy-Dan er det ikke tilladt at kopiere eller indscanne siden til undervisningsbrug eller erhvervsmæssig brug.

Bogen er udgivet af Djøf Forlag (www.djoef-forlag.dk)

FORFATTERNE

Karin Buhmann (cand.jur. et exam.art., Master of International Law, Ph.D.) er lektor ved Fødevareøkonomisk Institut, Det Biovidenskabelige Institut ved Københavns Universitet. Hun underviser i offentlig ret og i CSR i et retsvidenskabeligt perspektiv. Inden for de senere år har hendes forskningsmæssige arbejde især været inden for området CSR og virksomheders menneskerettighedsansvar, med særlig vægt på samspillet mellem offentlig ret og CSR og hvordan myndigheder på nationalt, supranationalt og internationalt plan søger at fremme udviklingen af CSR og virksomheders menneskerettighedsansvar gennem 'hard' og 'soft' law og især nye reguleringsformer. Karin Buhmann arbejder også forskningsmæssigt med udviklingsret, asiatisk ret (især i forhold til Kina og Vietnam), retlige perspektiver af 'multi-level governance' og udvikling og anvendelse af bæredygtighedsmærkning mv. Hun har udgivet adskillige artikler i internationale, nordiske og danske retsvidenskabelige og samfundsvidenskabelige tidsskrifter og forfattet samt redigeret flere bøger, herunder Karin Buhmann, Mette Morsing & Lynn Roseberry (red.), *Corporate Social and Human Rights Responsibilities: Global Legal and Management Perspectives* (2011).

Jørgen Dalberg-Larsen er dr.jur. og professor emer. i retslære og rets-sociologi ved Afdelingen for Retsslære, Juridisk Institut, Aarhus Universitet, hvor han underviser i faget Mægling/mediation. Han har tidligere bl.a. skrevet bøgerne *Retsvidenskaben som samfundsvidenskab* (1977); *Retsstaten, velfærdsstaten og hvad så?* (1984); *Pragmatisk retsteori* (2001); *Mægling, ret og samfund* (2009).

Thomas Obel Hansen er ansat som lektor ved School of Arts and Sciences, United States International University, Nairobi, Kenya, hvor han underviser i fagene International Law, Security Studies samt Human Rights og i øvrigt arbejder som konsulent for en række organisationer. Forfatteren færdiggjorde et ph.d.-program ved Afdelingen for Retsslære, Juridisk Institut, Aarhus Universitet i 2010. Han har publiceret en række artikler og bidrag til antologier om menneskerettigheder, retsopgør, politiske transitioner og reform af lovgivning og retsvæsen, især i relation til lande i Øst- og Centralafrika.

Eva Naur Jensen er ph.d.-stipendiat ved Afdelingen for Retsslære, Juridisk Institut, Aarhus Universitet, hvor hun underviser i faget Socialret og forsker i intervention i voksnes selvbestemmelsesret. Hun har i sin forskning særligt

fokus på magtanvendelse over for voksne med betydeligt nedsat psykisk funktionsevne. Forud for indskrivningen som ph.d.-stipendiat har hun arbejdet først som advokatfuldmægtig på et mindre advokatkontor og derefter som juridisk konsulent i en socialforvaltning og har sideløbende hermed undervist i fagene Retten i samfundet og Familie- og arveret.

Astrid Kjeldgaard-Pedersen er ph.d.-stipendiat ved Afdelingen for Offentlig Ret, Juridisk Institut, Aarhus Universitet, hvor hun forsker i individets stilling i folkeretten. Hun har tidligere arbejdet som fuldmægtig i Jonas Bruun Advokatfirma og i Justitsministeriets EU- og Menneskeretskontor. Hun har udgivet bogen *Statsrepræsentanters immunitet* (2005) og en række artikler om forskellige folkeretlige emner.

Ole Bruun Nielsen er lektor ved Afdelingen for Retslære, Juridisk Institut, Aarhus Universitet, hvor han bl.a. underviser i fagene European Human Rights samt Jura og udviklingsbistand. Inden for disse emner har han publiceret en række artikler og bogbidrag.

Karin Hilmer Pedersen og **Lars Johannsen** er lektorer i komparativ politik ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet. De har begge i en række år analyseret og skrevet om den politiske, økonomiske og administrative udvikling i de tidligere kommunistiske lande. De seneste år har de skrevet flere artikler om årsager til og virkninger af korrupsion samt om tiltag til korrupsionsbekæmpelse, hvor blandt andet kan nævnes: Karin Hilmer Pedersen & Lars Johannsen, "Corruption: Commonality, Causes and Consequences in Fifteen Post-communist Countries" (2006) og "The Institutional Roots of Anti-corruption Policies – Comparing the Three Baltic States", *Journal of Baltic Studies* (forthcoming 2011).

Sten Schaumburg-Müller, ph.d. i jura fra 1996 om globalisering af retten og dr.jur. fra 2009 med en retsfilosofisk afhandling. Professor ved Juridisk Institut, Afdelingen for Retslære. Har tidligere arbejdet som advokat og 1997-2000 som Women's Human Rights Advocacy Adviser i Zambia. Hovedinteresser er retslære/retsfilosofi (udgivelser bl.a. "Law as a Tale of Identity" (2010); "Savigny – retsvidenskabens romantiker" (2008); *Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære* (sammen med Jens Evald, 2004)); menneskerettigheder (udgivelser bl.a. "In Defense of Soft Universalism – a Modest, yet Presumptuous Position" (2011); "Universelle rettigheder – oplysningstidens ret?" (2007); "Pragmatic Challenges to Human Rights" (2007), *Human Rights and Local/Living Law. Human Rights in Development. Yearbook* (sammen med Lone Lindholt, 2003)) og medieret (udgivelser bl.a. "Hvilke emner har almen interesse?" (2010); "Personbilleder og ikke

frit tilgængeligt sted” (2006); “Pressen, personoplysninger og databaser” (2006); *Presseret* (2003)).

Jens Vedsted-Hansen er professor i menneskerettigheder ved Afdelingen for Retslære, Juridisk Institut, Aarhus Universitet, hvor han underviser i fagene Europæisk og dansk menneskeret, Udlændingeret og Socialret. Tidligere ansat på Aalborg Universitetscenter, Det Danske Center for Menneskerettigheder og Københavns Universitet. Hans forskningsaktiviteter ligger hovedsagelig inden for områderne forvaltningsret, menneskeret samt immigrations- og asylret og EU-regulering af disse områder. Han blev dr.jur. på afhandlingen *Opholdsret og forsørgelse* (1997) og har senere været medforfatter af *Menneskerettigheder og magtfordeling – domstolskontrol med politiske prioriteringer* (2004); *EMRK-kommentar* (2. udgave, 2003 og 2004); *Udlændingeret* (3. udgave, 2006) samt *International Protection of Human Rights: A Textbook* (2009). Har desuden beskæftiget sig med praktiske såvel som principielle aspekter af forholdet mellem ret, individ og kollektiv som medlem af Flygtningenævnet og af PET-kommissionen.

Bjarke Viskum er videnskabelig assistent ved Afdelingen for Retslære, Juridisk Institut, Aarhus Universitet og ekstern lektor på Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet. Ph.d. med afhandlingen *Harm and Offense: The Moral Limits of the Criminal Law*, MLitt., mag.art. i filosofi med en retsfilosofisk afhandling om Hägerström.

Denne å[* er omfattet af lov om ophavsret.

Uanset evt. aftale med Copy-Dan er det ikke tilladt at kopiere eller indscanne siden til undervisningsbrug eller erhvervsmæssig brug.

Bogen er udgivet af Djøf Forlag (www.djoef-forlag.dk)

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning: Ret, individ og kollektiv.....	1
<i>af Sten Schaumburg-Müller</i>	
De sociale fællesskaber som kilde til undertrykkelse eller til forøget magt for den enkelte	11
<i>af Jørgen Dalberg-Larsen</i>	
Ret som fællesskab og identitet – skitse til en retsteori.....	33
<i>af Sten Schaumburg-Müller</i>	
Liberalisme, lov og dannelse – Wilhelm von Humboldts retsfilosofi genopdaget.....	57
<i>af Bjarke Viskum</i>	
Menneskerettighederne mellem individ og kollektiv	81
<i>af Ole Bruun Nielsen</i>	
Individuals as Subjects of International Law. The Example of the European Convention on Human Rights	105
<i>af Astrid Kjeldgaard-Pedersen</i>	
Individ, kollektiv og internationale forbrydelser.....	131
<i>af Thomas Obel Hansen</i>	
Retsstat og statsikkerhed.....	161
<i>af Jens Vedsted-Hansen</i>	
Det fælles bedste eller individuelle normer. Kampen mod korruption i nye EU-medlemslande.....	183
<i>af Karin Hilmer Pedersen og Lars Johannsen</i>	
CSR – fra kollektive forventninger til individuel regulering. En diskursanalytisk inspireret sammenligning af CSR-regulering gennem FN og EU	207
<i>af Karin Buhmann</i>	
Selvbestemmelse og tvungne fællesskaber.....	237
<i>af Eva Naur Jensen</i>	